

เอกสารนี้ไม่สามารถใช้อ้างอิงทางกฎหมายได้เนื่องจากการปฏิบัติต้องปรับตามสถานการณ์

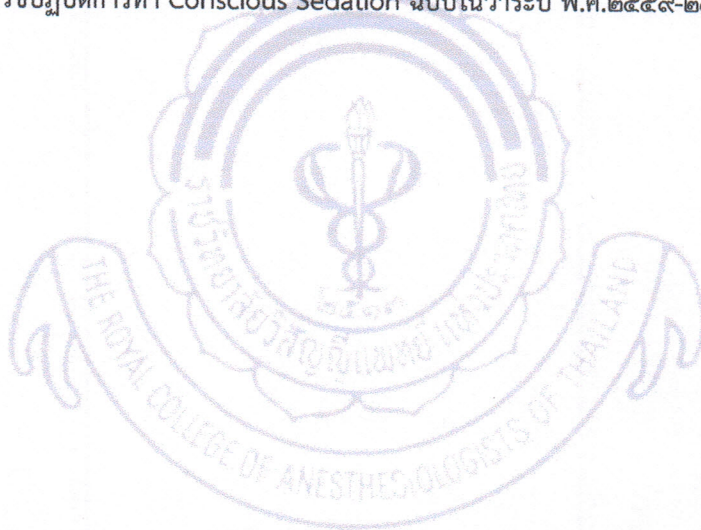

ประกาศราชวิทยาลัยวิสัญญีแพทย์แห่งประเทศไทย

ปี พ.ศ.๒๕๖๒

เรื่อง แนวทางเวชปฏิบัติการทำ Moderate Sedation

(ยกเลิกแนวทางเวชปฏิบัติการทำ Conscious Sedation ฉบับในวาระปี พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๐ ให้ถือใช้ฉบับนี้แทน)

แนวทางเวชปฏิบัติการทำ Moderate Sedation

ปัจจุบันมีการทำ moderate sedation สำหรับการทำการหัตถการต่าง ๆ ทางกายภาพบำบัดทั้งในและนอกห้องผ่าตัด แนวทางเวชปฏิบัติการทำ moderate sedation นี้ คณะผู้จัดทำได้ดำเนินการภายใต้การกำกับของราชวิทยาลัยวิสัญญีแพทย์แห่งประเทศไทย โดยมีได้มีความมุ่งหมายที่จะให้เป็นมาตรฐานที่ต้องปฏิบัติตามให้ครบถ้วนทุกประการ แต่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมและตามบริบทของแต่ละสถานพยาบาล อีกทั้งไม่อาจรับรองผลการรักษาพยาบาลแม้จะได้ทำตามแนวทางเวชปฏิบัตินี้แล้วอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้แนวทางเวชปฏิบัตินี้อาจจะมีการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม หากมีผลการศึกษายืนยันการรักษาที่แตกต่าง รวมถึงเทคโนโลยีใหม่ๆ ต่อไปในอนาคต อนึ่ง คณะผู้จัดทำไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนในการจัดทำแนวทางเวชปฏิบัตินี้ ซึ่งรวมถึงการจัดหาเวชภัณฑ์ และอุปกรณ์ต่างๆ ตามที่ปรากฏในแนวทางเวชปฏิบัตินี้

ทั้งนี้ แนวทางเวชปฏิบัตินี้อาจจะมีการปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม หากมีผลการศึกษายืนยันการรักษาที่แตกต่าง รวมถึงเทคโนโลยีใหม่ๆ ต่อไปในอนาคต

นิยาม

Moderate sedation หมายถึงการทำให้ผู้ป่วยสงบ ผ่อนคลายจากความวิตกกังวลโดยผู้ป่วยมีอาการง่วงนอน แต่ยังสามารถติดต่อได้ด้วยคำสั่งหรือคำพูด ด้วยเสียงธรรมดาได้ และปฏิกิริยาป้องกันตัวเองยังคงอยู่ จนสามารถรับการทำการหัตถการทางการแพทย์ได้อย่างรื่นรื้นและปลอดภัย

วัตถุประสงค์

เป็นแนวทางสำหรับการให้ยาในการทำ moderate sedation เพื่อให้ผู้ป่วยร่วมมือต่อการทำการหัตถการทางการแพทย์ และดูแลผู้ป่วยให้ปลอดภัย โดยปราศจากอันตรายและผลแทรกซ้อนที่สำคัญ ได้แก่ การอุดกั้นของทางเดินหายใจ การกดการหายใจ และการกดการทำงานของระบบไหลเวียนเลือด

ขอบเขต

1. ผู้ปฏิบัติ

ผู้ปฏิบัติควบคุม หรือบริหารยา ได้แก่ วิสัญญีแพทย์ หรือผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม เว้นแต่กรณีที่ใช้ยาสลบประเภหัตถการ (intravenous anesthetics) ผู้ปฏิบัติควรเป็นวิสัญญีแพทย์ ในกรณีแพทย์ผู้ทำการหัตถการเป็นผู้บริหารยา ต้องมีวิสัญญีพยาบาล และหรือพยาบาลวิชาชีพที่สามารถประคับประคองทางเดินหายใจให้โล่ง ให้ยาตามแพทย์สั่ง และช่วยฟื้นคืนชีพได้ เป็นผู้เฝ้าระวังผู้ป่วย และจดบันทึกสัญญาณชีพ

2. ผู้รับบริการ

ผู้รับบริการ ได้แก่ ผู้ป่วยที่ได้รับหัตถการเพื่อการวินิจฉัย และการรักษา ซึ่งจะแบ่งไปตาม ASA classification (ตารางที่ 1) โดยที่

- ผู้ป่วย ระดับ ASA I-II ควบคุมหรือบริหารยา โดยผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม
- ผู้ป่วย ระดับ ASA III ขึ้นไป ควบคุมหรือบริหารยา โดยวิสัญญีแพทย์

แนวปฏิบัติ

1.1 อุปกรณ์และยาที่จำเป็น

1. อุปกรณ์การให้ออกซิเจน
  - Oxygen source (pipeline, cylinder)
  - Cannula, mask
2. ชุดเครื่องมือใส่ท่อหายใจ
  - Endotracheal tube
  - Laryngoscope
  - Oropharyngeal airway
3. อุปกรณ์การช่วยหายใจ
  - Self-inflating bag with mask
4. เครื่อง defibrillator อยู่ในบริเวณที่ใช้ได้
5. สารน้ำอิเล็กโทรไลต์ พร้อมชุดให้สารน้ำเข้าหลอดเลือดดำ
6. ยาคลายกังวล และยาระงับปวด ได้แก่
  - morphine, meperidine, fentanyl
  - ketamine, propofol
  - nitrous oxide
  - midazolam, diazepam
  - chloral hydrate
  - dexmedetomidine
7. ยากู้ชีพ (resuscitation drugs)
8. เครื่องดูดเสมหะ พร้อมสายดูดเสมหะ
9. Monitors
  - เครื่องวัดความดันเลือด และซีพจร
  - Pulse oximeter
  - EKG
10. ครมมียาที่ใช้แก้ฤทธิ์ยาคลายกังวล และยาระงับปวด ได้แก่ flumazenil และ naloxone

1.2 ขั้นตอนการทำหัตถการ

1. อธิบายให้ผู้ป่วยและ/หรือญาติทราบถึงประโยชน์ในการได้รับยาคลายกังวล และ/หรือ ยาระงับปวด ทราบผลแทรกซ้อนในการรักษา และข้อจำกัดในการบริหารยา
2. ให้ผู้ป่วยลงนามยินยอมก่อนรับบริบาล
3. ประเมินสภาพของผู้ป่วยก่อนทำ moderate sedation
4. ตรวจสอบความพร้อมของอุปกรณ์การแพทย์ตามที่กำหนดไว้
5. ให้ผู้ป่วยงดน้ำและอาหาร ตามแนวทางดังนี้
  - Clear liquid 2 ชม.
  - Breast milk 4 ชม.
  - Non-human milk 6 ชม.
  - Light meal 6 ชม.ในรายที่ทานอาหารตามปกติ ต้องงดเป็นอย่างน้อย 8 ชม.
6. เปิดหลอดเลือดดำ และให้สารน้ำที่เหมาะสม
7. มีการเฝ้าระวังผู้ป่วยระหว่างและหลังจากได้รับยาคลายกังวลและ/หรือ ยาระงับปวด
  - 7.1 มีบุคลากรเฝ้าระวังผู้ป่วยพร้อมบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับระบบไหลเวียนเลือด และการหายใจ และความรู้สึกตัว
  - 7.2 ดูภาวะของออกซิเจนในร่างกายผู้ป่วย โดยสังเกตสีผิวหนังและใช้เครื่อง pulse oximeter ตรวจวัดความอิ่มตัวของออกซิเจนในเลือดแดง
  - 7.3 เฝ้าดูแลลักษณะและอัตราการหายใจ อย่างใกล้ชิด
  - 7.4 เฝ้าดูและบันทึกภาวะการไหลเวียนเลือด โดยวัดความดันเลือดและชีพจรก่อนเริ่มทำหัตถการ หลังจากเริ่มทำ moderate sedation ให้วัดความดันเลือดและชีพจรอย่างน้อยทุก 5 นาที
  - 7.5 ตรวจวัดคลื่นไฟฟ้าหัวใจตลอดเวลา
8. ให้ออกซิเจนแก่ผู้ป่วยระหว่างทำ moderate sedation
9. การบริหารยาคลายกังวล และ/หรือ ยาระงับปวด
  - การเลือกยาคลายกังวล และ/หรือ ยาระงับปวดได้อย่างเหมาะสมสำหรับผู้ป่วยแต่ละคน ขึ้นอยู่กับการประเมินว่าผู้ป่วยคนนั้นต้องการ การคลายกังวล และ/หรือ การระงับปวดในระดับใด โดยคำนึงถึงชนิดของหัตถการนั้นๆว่าจะก่อให้เกิดความกังวลและความเจ็บปวดมากน้อยเพียงใด รวมถึงสภาพและความต้องการของผู้ป่วยแต่ละคน เลือกให้ยา ขนาดยา และวิธีการให้ตามแต่จะเห็นสมควร ดังในตารางที่ 2

1.3 ภาวะแทรกซ้อนที่อาจพบได้

1. ทางเดินหายใจส่วนบนอุดตัน และ/หรือ กตการหายใจ เกิดจากการให้ยาคลายกังวล และ / หรือ ยาระงับปวดมากเกินไป แก้ไขโดยทำหัตถการเปิดทางเดินหายใจส่วนบนให้โล่ง ในรายที่ผู้ป่วยหายใจลดลงไม่เพียงพอต้องช่วยหายใจ และฉีดยาแก้ฤทธิ์ยาคลายกังวล และ/หรือ ยาระงับปวด
2. การทำงานของหัวใจ และไหลเวียนเลือดลดลง ป้องกันโดยการเลือกใช้ยาและขนาดที่เหมาะสม และแก้ไขตามอาการ
3. ภาวะหัวใจหยุด ภาวะหายใจหยุด ให้ทำ CPR

1.4 การดูแลระยะพักฟื้นจากการทำหัตถการ

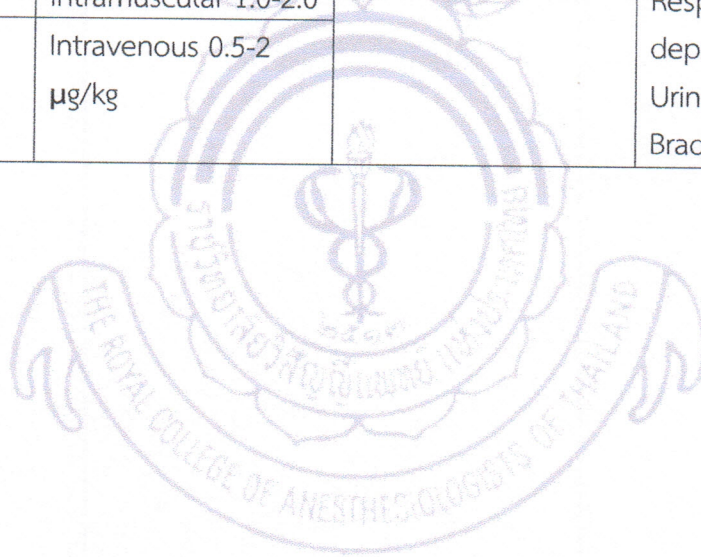
1. ต้องเฝ้าดูแลผู้ป่วยจนปลอดภัย ตื่นรู้สึกตัวดี ระบบการทำงานของหัวใจ และการไหลเวียนเลือดกลับมาปกติ เป็นเวลาอย่างน้อย 30 นาที สำหรับผู้ป่วยใน และ 60 นาที สำหรับผู้ป่วยนอก
2. ในกรณีให้ยาแก้ฤทธิ์ naloxone หรือ flumazenil ต้องเฝ้าดูแลอาการอย่างน้อย 2 ชั่วโมง หลังจากได้รับยาแก้ฤทธิ์
3. ผู้ป่วยนอกจะต้องมีผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบเดินทางกลับพร้อมผู้ป่วย พร้อมแจ้งเบอร์โทรศัพท์ให้ผู้ป่วยติดต่อในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน
4. ห้ามผู้ป่วยขับรถ หรือควบคุมเครื่องจักรที่อาจมีอันตราย ภายใน 24 ชม. หลังได้รับยาคลายกังวล และ/หรือ ยาระงับปวด

ตารางที่ 1 American Society of Anesthesiologists (ASA) physical status classification

I	A normal healthy patient
II	A patient with mild systemic disease-no functional limitation
III	A patient with systemic disease-definite functional limitation
IV	A patient with severe systemic disease that is a constant threat to life
V	A moribund patient who is not expected to survive without the operation
VI	Patient who is declared dead and will undergo operation for organ donation

ตารางที่ 2 ยาสำหรับการทำ moderate sedation

Drug	Route (mg/kg)	Major Clinical Benefits	Adverse Effects
Benzodiazepines			
Diazepam	Intravenous 0.05-0.2 Oral 0.1-0.3	Sedation Anxiolysis	Respiratory depression
Midazolam	Intravenous 0.05-0.15 Intramuscular 0.05-0.15 Nasal 0.2-0.5 Oral 0.5-0.75	Amnesia Hypnosis Anticonvulsant	Hypotension Disorientation Emergence delirium Withdrawal seizures
Opioids			
Morphine	Intravenous 0.05-0.2 Intramuscular 0.1-0.3	Sedation Analgesia	Hypotension Nausea, vomiting
Meperidine	Intravenous 0.5-1.0 Intramuscular 1.0-2.0	Hypnosis	Constipation Respiratory depression
Fentanyl	Intravenous 0.5-2 µg/kg		Urinary retention Bradycardia (fentanyl)

Drug	Route (mg/kg)	Major Clinical Benefits	Adverse Effects
Intravenous Anesthetics			
Katamine	Intravenous 0.2-1 Intramuscular 2-5 Nasal 3-5 Oral 5-10	Sedation Anxiolysis Amnesia Hypnosis Analgesia	Hypotension Tachycardia Delirium
Propofol	Intravenous 0.25-2.5 mg/kg Intravenous drip 25-130 µg/kg/min	Sedation Anxiolysis Amnesia Hypnosis	Hypotension Respiratory depression
Others			
Chloral hydrate	Oral 25-50	Sedation Hypnosis Amnesia	Respiratory depression
Dexmedetomidine	Intravenous 0.5-1.0 µg/kg in 10-15 min followed by 0.2-0.7 µg/kg/hr	Sedation Anxiolysis Hypnosis Analgesia	Hypotension Bradycardia Hypertension Nausea
Nitrous oxide	N ₂ O 50% in O ₂ via face mask	Analgesia Anxiolysis Sedation Amnesia	Nausea, vomiting Pollution Increased closed space in body

หมายเหตุ : ขนาดที่กำหนด เป็นขนาดยาที่ให้ครั้งแรก แล้วสามารถให้ซ้ำได้ตามความเหมาะสม

บรรณานุกรม

1. The Joint Commission for the Accreditation of Healthcare Organization (JCAHO): Revision to Anesthesia care standards. Comprehensive Accreditation Manual for Ambulatory Care 2001.
2. Practice guidelines for sedation and analgesia by non-anesthesiologists: a report by the American Society of Anesthesiologists Task Force on Sedation and Analgesia by Non-Anesthesiologists (Amended October 17,2001).
3. Practice guideline for sedation and analgesia by non-anesthesiologists: a report by the American Society of Anesthesiologists Task Force on Sedation and Analgesia by Non-Anesthesiologists. Anesthesiology. 1996;84:459-471.
4. เพลินจิตต์ ศิริวันสาณฑ์ และมะลิ รุ่งเรืองวานิช การให้ยาคลายกังวล และระงับปวดในเด็กเพื่อทำหัตถการต่าง ๆ โดยแพทย์ผู้ทำปฏิบัติการ พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ ปิยะวัฒน์ การพิมพ์ 2543.
5. Practice guidelines for preoperative fasting and the use of pharmacologic agents to reduce the risk of pulmonary aspiration : application to healthy patients undergoing elective procedures. A report by the American Society of Anesthesiologists Task Force on Preoperative Fasting. Anesthesiology 1999; 90:896-905.

ประกาศนี้ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ถัดจากวันประกาศนี้เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๖๒

ลงชื่อ

(แพทย์หญิงประภา รัตนไชย)

ประธานราชวิทยาลัยวิสัญญีแพทย์แห่งประเทศไทย